

Zkoumání proměny identity: Změna příjmení v české společnosti z jiného důvodu, než je manželství

Posudek vedoucí bakalářské práce

Autorka práce: Kristina Dorčeva

Vedoucí práce: Lenka Jakoubková Budilová

Ve veřejném diskurzu se problematika změny příjmení nejčastěji objevuje v souvislosti s přechylováním příjmení či přejímáním manželova příjmení u žen jako projevu patriarchy, tedy v situacích souvisejících s uzavřením sňatku. Kristina Dorčeva si jako téma své bakalářské práce zvolila fenomén změny příjmení, k níž dochází z jiného důvodu, než je vstup do manželství. Zaměřuje se přitom na to, jakým způsobem změna příjmení ovlivňuje identitu člověka a utváření rodinných vazeb, v širším plánu tedy na vztah mezi jménem, identitou a příbuzenstvím. Výsledkem je velmi zajímavá sonda do toho, jak jméno (resp. příjmení) vnímáme jako součást naší identity a vztahů, jež nás utvářejí, a jak se může stát aktérem pro formování či naopak přerušování rodinných vazeb.

Autorka na své téma aplikuje standardní sociálně-antropologické teoretické koncepty, jako je identita či identifikace, a staví na renomovaných badatelích a jejich přístupech. Teoretická část práce představuje také českou legislativu týkající se změny příjmení a popis českého systému pojmenovávání. Autorka si všímá jmen také z antropologické perspektivy, jako aktérů, kteří mají často velkou moc v ovlivňování či tvorbě sociálních vztahů či kolektivních identit. S těmito koncepty pracuje i dále při analýze svých dat, kdy si všímá, že někteří respondenti volili určitá příjmení proto, aby sami sebe zařadili do určitého okruhu osob, a z jiného se naopak vymanili.

Pokud jde o metodologii, Kristina Dorčeva využívá polostrukturované rozhovory a zároveň analyzuje data z internetových diskusních fór. Rozhovorů není mnoho, ovšem vzhledem k tomu, že situace, která autorku zajímá, zprvu není příliš častá, a zadruhé může být velmi citlivým osobním tématem, je vlastně spíš s podivem, že nějaké respondenty vůbec našla. V kvalitativně zaměřeném výzkumu by samozřejmě stačilo i méně rozhovorů, a autorka ukazuje, že i v tomto množství dokáže podat analýzu nabízející kvalitativní porozumění

zkoumanému tématu. Data zprostředkovává většinou ve formě převyprávění, s občasným použitím citací, a organizuje je na základě kategorizace jednotlivých motivů. Provádí čtenáře také tím, jak respondenti vnímali proces změny příjmení a co pro ně znamenal, všímá si toho, kdy a za jakých okolností k němu došlo, nebo toho, jak bylo vybíráno příjmení nové.

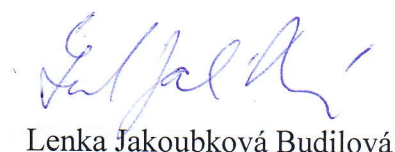
Po formální stránce má práce dobrou úroveň. Autorka píše jasně a srozumitelně, text je dobře členěn, dobře se čte. Způsob odkazování je standardní a jednotný, autorka využívá širokou škálu kvalitní literatury.

Práce Kristiny Dorčevy je kvalitně zpracovanou bakalářskou prací, která nabízí zajímavou sondu do utváření příbuzenských vazeb prostřednictvím jména. Autorka dokázala samostatně provést výzkum na poměrně citlivé téma a smysluplně analyzovat vytvořená data. Zejména oceňuji, že se v závěru práce obloukem vrátila ke konceptům představeným v teoretické části a použila je jako nástroj pro analýzu svých dat – to se v bakalářské práci ne vždy povede.

Vlastně až v průběhu závěrečného čtení mě napadaly další antropologické koncepty, jež by bylo bývalo možné na toto téma využít, jako je „kinning“ a „de-kinning“ (Howell 2006), či představa osobnosti jako dividua, tvořeného vztahy s ostatními (Strathern 1988), ale to už jde na vrub vedoucí práce. Ovšem i tak se jedná o zdařilou analýzu využívající koncepty identity a vztahu jména a osobnosti. Pokud bych měla navrhnout otázku k obhajobě, zajímalo by mě, jestli autorka přemýšlela o tom, jaké limity má/měl její výzkum.

Práci **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnotit stupněm **výborně**.

V Rudné, 3. 9. 2024

Lenka Jakoubková Budilová